

Anca Grădinaru
Irina Hăilă

**EXERCIȚII PROGRESIVE STANDARD
DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ**

clasa a VIII-a

Ediția a II-a

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Modulul 1	5
LECTURĂ. Textul epic.....	5
VOCABULAR. Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului (conversiunea).....	14
Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului (împrumuturi lexicale)	18
Variație stilistică. Variații de registru. Jargonul, argoul. Limbaj colocvial, limbaj cultivat (familiarizare). Construcția frazei în limba vorbită și în limba scrisă. Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor	21
Elemente de construcție a comunicării. Construcții active/construcții pasive cu verbul <i>a fi</i>	25
Construcții cu pronume reflexive	29
Construcții impersonale	32
Construcții incidente	36
Apoziția. Norme de punctuație	39
Enunțuri eliptice. Norme de punctuație	42
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 1	44
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 1	48
Modulul 2	50
LECTURĂ. Textul liric. Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii. Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (aliterația, hiperbola, antiteza), interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite	50
Fraza. Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative. Norme de punctuație	56
Aliterația, hiperbola, antiteza (fișă de lucru)	60
Realizări propoziționale ale unor funcții sintactice. Atributul (actualizare).....	62
Atributiva.....	67
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 2	71
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 2	75
Modulul 3	76
LECTURĂ. Textul dramatic	76
Complementul direct (actualizare)	81
Completiva directă.....	84
Complementul indirect (actualizare)	88
Completiva indirectă.....	91
Complementul prepozițional (actualizare).....	94
Completiva prepozițională.....	97
Circumstanțialul de loc (actualizare).....	101
Circumstanțiala de loc	104
Circumstanțialul de timp (actualizare).....	108
Circumstanțiala de timp	111

Circumstanțialul de mod (actualizare).....	115
Circumstanțiala de mod	118
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 3	122
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 3.....	127
Modulul 4.....	129
LECTURĂ. Texte care combină diverse structuri textuale.....	129
Circumstanțialul de cauză (actualizare).....	136
Circumstanțiala de cauză (cauzala).....	139
Circumstanțialul de scop (actualizare).....	142
Circumstanțiala de scop (finala)	145
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 4	149
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 4.....	154
Modulul 5.....	156
Elemente de interculturalitate	156
Construcțiile condiționale	161
Construcțiile concesive	165
EVALUARE SUMATIVĂ PENTRU MODULUL 5	169
PORTOFOLIUL ELEVULUI PENTRU MODULUL 5.....	173
FIȘE DE LUCRU RECAPITULATIVE	174

LECTURĂ **Textul epic**

Citește textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Textul 1

Trei ani și jumătate mai târziu, în decembrie 1983: ultimul Crăciun sărbătorit cu părinții mei. Abia se înserase și stăteam la geamul camerei mele din copilărie, în timp ce ceilalți aranjau camera de zi. Ca în fiecare an, urmau să mă cheme doar după ce au decorat toată camera, dar oare cât avea să mai dureze? Auzeam de afară bombănelile fratelui meu și râsul împăciuitor al maică-mii. Îi auzeam pe tata și pe soră-mea discutând despre ce față de masă să aleagă. Ca să-mi distrag atenția, m-am uitat la curtea interioară, la copacii goi ai iernii, la leagăn și la căsuța din copaci. Multe se schimbaseră în ultimii ani, dar nu și priveliștea curții mult iubite.

Se auziră bătăi la ușă. Tata intră în cameră. Purta un pulover de cașmir bleumarin și își rodea coada pipei. Se apropia de patruzeci de ani. Părul negru din față i se rărise și zâmbetul tinerească îi dispăruse de pe față. Oare ce s-o fi întâmplat cu el? Cu doar câțiva ani în urmă părea încă vesel și încrezător, iar acum în cameră stătea o siluetă încovoiată. [...]

Din punctul lui de vedere, lumea era un loc plin de pericole constante. De exemplu, atunci când conducea mama. („Conduci mult prea repede, Lena, o să ne omori pe toți.”) Sau în fiecare vară, când voiam să traversez pe buștean râul din Berdillac. („Jules, chiar nu mai suport să mă uit, îți rupi gâtul dacă o să cazi!”) Sau când Liz se pregătea să meargă la un concert cu colegile de școală. („Îți interzic, cine știe ce oameni se perindă pe acolo!”) Dacă tatăl meu ar fi scris un îndreptar, probabil că l-ar fi intitulat „Las-o baltă”.

Doar când juca fotbal cu prietenii în parc era cu adevărat relaxat. Îl admiram cum reușea să-și dribleze adversarii, conducând mingea pe teren și lăsându-i în urmă pe ceilalți. Jucase la un club francez în tinerețe și avea și acum același simț evident al spațiului, putea să prezică mișcărilor adversarilor și țâșnea să acopere golurile din apărare exact în momentul potrivit. De parcă ar fi fost singurul care avea o vedere de ansamblu asupra jocului.

Tata veni spre mine lângă fereastră. Mirosea a tutun și a loțiune după ras, aceeași loțiune pe care o folosea mereu, cu parfum amăru, de mușchi.

— Te bucuri de petrecere, Jules?

Am dat din cap și tata m-a bătut pe umăr. Mai demult, când se întorcea de la lucru, ne plimbam adesea seara prin Schwabing. Pe atunci mai existau vechile cârciumi de pe colțuri și cafenelele în care se stătea în picioare, cabinele de telefon galbene și magazinele universale mici unde puteai să cumperi ciocolată, ciorapi de lână sau – articolul preferat al tatălui meu – loturi autorizate pe lună.

Cartierul părea un sat mai mare în care timpul trecea mai încet.

Uneori mai mâncam câte o înghețată în parc și tata îmi povestea despre o perioadă în care, tânăr fiind, lucrase o jumătate de an în portul din Southhampton ca să-și plătească facultatea și să învețe engleza, sau despre năzbâtiile fratelui său Eric și despre copilăria lor. Erau poveștile mele preferate.

Dar cel mai bine îmi amintesc sfatul pe care mi l-a dat odată când ne plimbam. La început nu prea știam cum să-i interpretez vorbele, dar, în cursul anilor, ele au devenit pentru mine un fel de moștenire.

Tata mi-a spus așa:

— Cel mai important e să-ți găsești un prieten adevărat, Jules.

Își dădea seama că nu înțelegeam la ce se referă și m-a privit insistent.

— Un prieten adevărat e cineva care e mereu lângă tine, care îți este alături toată viața. Trebuie să-l găsești, e chiar mai important decât dragostea. Pentru că dragostea poate fi trecătoare.

Mă apucă de umăr.

— Mă ascuți?

Mă jucam cu un băț pe care-l găsisem pe jos și l-am azvârlit cât colo.

— Dar cine e prietenul tău adevărat?

Tata scutură doar din cap.

— L-am pierdut, spuse el cu pipa între buze. Nu ți se pare ciudat? Pur și simplu l-am pierdut.

Nu prea știam cum să-i interpretez sfatul și poate bănuiam și că vorbele lui exprimau, de fapt, propria-i dezamăgire. Cu toate acestea, sfatul lui mi s-a întipărit în minte. [...]

— Am auzit c-o să primești un cadou grozav, spuse tata în franceză când părăsi camera.

— Pe bune? Ce?

Tata zâmbi.

— Va trebui să mai ai răbdare câteva minute.

Mi se părea o încercare grea. De afară se auzea deja muzica la pian – „Stille Nacht”^{*} și „A la venue de Noël”^{*}. Și apoi, în sfârșit, i-am auzit pe Liz și pe Marty tropăind pe hol și ușa camerei mele s-a deschis brusc.

— Hai, repede!

Bradul ajungea până la tavanul salonului și era împodobit cu globuri colorate, figurine de lemn și lumânări, iar dedesubt se aflau mormane de cadouri. Mirosea a ceară și a crengi de brad. [...]

Primul lucru pe care l-am înhățat când am început să deschidem cadourile a fost cadoul primit de la tata. Era un pachet mare, împachetat stângaci. Am smulș hârtia de ambalaj: era un aparat^{*} *Mamiya* vechi! Tata mă privea răbdător, curios să-mi vadă reacția.

Aparatul mi se părea cunoscut, dar de la petrecerea din Berdillac nu mai făcusem poze. Dar asta era plin de zgârieturi și părea foarte uzat. Lentila arăta ca un ochi supradimensionat de ciclop, iar butoanele pocneau de fiecare dată când încercai să reglezi ceva. L-am lăsat din mână dezamăgit și am deschis celelalte cadouri.

De la mama am primit un carnetel roșu cu coperti de piele și trei romane: *Tom Sawyer*, *Micul prinț* și *Krabat*. Îmi citea încă în fiecare seară, dar mă punea tot mai des să citesc singur și mă lăuda când nu făceam greșeli. De curând scrisesem prima poveste despre un câine fermecat. Mamei i-a plăcut foarte mult. Am luat carnetelul roșu și, mai târziu, când ceilalți jucau jocuri de societate, mi-am notat acolo toate gândurile care îmi treceau prin cap.

Benedict Wells, *Sfârșitul singurătății* (fragment)

* Aparat de fotografiat;

* *Stille Nacht*: titlul în limba germană al unei cunoscute colinde de Crăciun (în limba română, *Noapte de vis*);

* *A la venue de Noël*: *La sosirea Crăciunului* (*De Crăciun*) (în text, în limba franceză).

OBSERV

1. Cui îi aparține vocea care narează, în text – tatălui, mamei sau lui Jules? Subliniază două secvențe din text care îți susțin răspunsul.

2. Prezintă, în 30-50 de cuvinte, circumstanțele în care au loc întâmplările (când...?, unde...?, cine participă...?).

3. Marchează în text, folosind culori diferite, o secvență descriptivă și o secvență explicativă. La ce se referă fiecare dintre acestea?

4. Identifică două gesturi/atitudini care sugerează apropierea tatălui de fiul său.

DESCOPĂR

5. Ce secvență din text sugerează plăcerea copilului de a petrece timp cu tatăl său?
6. Formulează răspunsuri pentru întrebările de mai jos.
 - a) Ce cadouri primește Jules de Crăciun?
 - b) Cum reacționează mama după lectura primei povești scrise de Jules?
7. Cum ai caracteriza atmosfera din text? Ilustrează-ți răspunsul cu secvențe semnificative.

ÎNȚELEG

8. Faptul că întâmplările sunt prezentate din perspectiva lui Jules te ajută să-l înțelegi mai bine? Ce poți deduce despre vârsta lui, modul în care se raportează la ceea ce îl înconjoară etc.?
9. Crezi că a petrece timp cu familia este benefic pentru dezvoltarea unui copil? Motivează-ți răspunsul, în 50-60 de cuvinte, valorificând textul dat.

REMEDIEZ

10. Formulează două idei principale care se desprind din textul dat.
11. Alcătuieste, în 80-100 de cuvinte, rezumatul fragmentului.

PERFORMEZ

12. Comentează, în 50-60 de cuvinte, semnificația următoarei secvențe din textul dat: — *Un prieten adevărat e cineva care e mereu lângă tine, care îți este alături toată viața. Trebuie să-l găsești, e chiar mai important decât dragostea. Pentru că dragostea poate fi trecătoare.*

Textul 2

În dimineața aceea liniștită, orașul învelit în întuneric încă dormea. Vara se simțea în aer, în adierile plăcute, în suflul lent, cald și prelung al lumii. Trebuia numai să te ridici și să te apleci pe geam, și îndată știai că erau primele momente de viață adevărată și de libertate, prima dimineață de vară.

Douglas Spaulding, un băiat de doisprezece ani, tocmai trezit din somn, se întinse alene în brațele de-abia însorite ale verii. Din dormitorul cu cupolă de la al treilea etaj, savură puterea falnică, ridicându-se către înalțuri pe vântul de iunie, a celei mai semețe clădiri din oraș. Noaptea, când copacii se legănau împreună, privirea lui era ca raza luminoasă a unui far peste mările neliniștite de ulmi, stejari și arțari. Acum...

— Mamă, șopti Douglas.

O vară întregă înaintea lui, de bifat zi după zi. Precum zeița Șiva din albumele de călătorie, își văzu mâinile peste tot, culegând mere acre, piersici și prune negre ca noaptea. O să se îmbrace în copaci și tufișuri, și râuri. Cu plăcere o să tremure de frig în ușa acoperită de promoroacă a ghețariei. O să se coacă cu drag, alături de zece mii de pui, în bucătăria bunicii. [...]

O noapte pe săptămână avea voie să-i lase pe mama, pe tata și pe Tom, fratele lui mai mic, dormind în căsuța lor de peste drum și să fugă aici, pe scările în spirală întunecate, până la cupola

bunicilor, ca să doarmă în acest turn de vrăjitor plin de tunete și viziuni, să se trezească înaintea clinchetului cristalin al sticlelor de lapte și să-și îndeplinească ritualul de magie.

Se ridică în picioare în fața ferestrei deschise către întuneric, trase adânc aer în piept și expiră.

Toate felinarele de pe stradă se stinseră ca lumânările de pe un tort negru. Încă o expirație, și încă una, și stelele începură să dispară.

Douglas zâmbi și întinse arătătorul.

Acolo și dincolo. Acum aici, și dincoace...

Pe Pământul dimineții apărură pătrate galbene, pe măsură ce se aprindeau luminile în case. Se aprinseră deodată constelații de ferestre, departe în tărâmul zorilor. [...]

Mirosul cald de aluat prăjit se ridică și se lăsă purtat pe curenții de aer către camerele chiriașilor, mătușilor, unchilor și verilor veniți în vizită.

— Strada unde locuiesc toți bătrânii, sus! Domnișoară Helen Loomis, colonel Freeleigh, domnișoară Bentley! Tușiți, ridicați-vă, luați-vă pastilele, mișcați-vă! Domnule Jonas, înhămați-vă calul și scoateți-vă căruța de vechituri!

Casele deprimante de pe partea cealaltă a dealului pe care se afla orașul deschiseră ochi răutăcioși de dragon. În curând, în străzile din vale scăldate de dimineață, două femei bătrâne aveau să iasă să se plimbe cu mașinuța lor electrică, salutând din mers toți câinii.

— Domnule Tridden, fugiți la depou!

Și în curând, tramvaiul avea să iasă din depou, împrăștiind scântei albastre și fierbinți, ca o corabie pe râurile pietruite ale străzilor.

— Gata, John Huff, Charlie Woodman? șopti Douglas către Strada Copiilor. Gata! adăugă el spre mingile îngropate în gazonul ud, spre leagănele goale atârinate în copaci.

— Mami, tati, Tom, sculara.

Alarmerle ceasurilor țiuiră slab. Orologiul tribunalului bubui. Păsările țâșniră din copaci, cântând, ca o plasă aruncată de mâna lui. Douglas, dirijându-și orchestra, îndreptă un deget spre cerul de răsărit...

Iar soarele începu să se ridice.

Zâmbi ca un magician, cu brațele încrucișate. „Da, domnule”, își spuse, „când le zic eu, toată lumea sare în picioare, toată lumea o ia la fugă. Ce vară frumoasă are să fie” – și deasupra orașului mai pocni o dată din degete.

Bum, se deschiseră ușile și oamenii ieșiră afară. [...]

În dimineața aceea, traversând iarba din fața casei, Douglas Spaulding rupse cu fața o pânză de păianjen. Un fir invizibil din aer îi atinse fruntea și se frânse în tăcere.

Și astfel, cu o prevestire atât de subtilă, știu că ziua aceea avea să fie diferită. Dar urma să fie deosebită și pentru că, așa cum îi spuse tatăl lui când îi ducea cu mașina în afara orașului pe el și pe fratele lui Tom, în vârstă de zece ani, unele zile sunt făcute numai din miros, când lumea întregă îți intră pe o nară și iese pe cealaltă. Și mai sunt și alte zile, mai zise el, când auzi fiecare trompetă și tril al universului. [...] Uite asta de acum, zise el, miroase ca și cum o livadă imensă, nenumită, a crescut peste noapte pe după dealuri, umplând toată lumea vizibilă cu prospețime și căldură. În aer miroase a ploaie, deși nori nu sunt. În orice moment poate suna râsul unui necunoscut în pădure, deși acum e tăcere...

Douglas privea ținutul trecând pe lângă el. Nu simțea nici miros de ploaie, nici aromă de livezi, fiindcă știa că nu aveau cum să existe fără nori și fără meri. Cât despre râsete necunoscute în adâncul pădurii [...]

Mașina se opri drept în inima pădurii tăcute.

— Bine, băieți, să stați cuminți.

Începură să-și dea coate.

— Da, să trăiți!

Se dădură jos și luară cu ei gălețile de tablă albastră, lăsând în urmă drumul singuratic și prăfuit pentru a pătrunde într-o lume mirosind a ploaie.

— Uitați-vă după albine, zise tata. Albinele se adună în jurul strugurilor ca băieții în jurul bucătăriilor, da, Doug?

Douglas tresări și se uită la el.

— Ești tare departe astăzi, zise tata. Mai cu viață! Hai cu noi.

— Da, domnule.

Ray Bradbury, *Vin de pădărie* (fragment)

OBSERV

1. Încercuiește „A” dacă enunțul este adevărat și „F” dacă enunțul este fals.

a) Douglas Spaulding are doisprezece ani.

A/F

b) O noapte pe săptămână, Douglas doarme în casa bunicilor săi.

A/F

c) În text este surprins momentul înserării.

A/F

d) Douglas pleacă în pădure însoțit doar de fratele său.

A/F

e) Tatăl consideră că ziua care a început are miros de livadă și de ploaie.

A/F

2. Ce fel de narator apare în text, subiectiv sau obiectiv? Selectează o secvență care să-ți illustreze răspunsul.

3. Subliniază, în text, o secvență descriptivă. Ce rol are aceasta?

DESCOPĂR

4. Notează ce ai aflat despre Douglas Spaulding, lecturând textul, în legătură cu următoarele aspecte:

a) statutul familial;

b) ce îi place să facă;

c) cum își începe ziua în care doarme la bunici.

5. Ce trăsătură morală a băiatului reiese din secvența următoare și prin ce mijloc de caracterizare este sugerată? Formulează un răspuns, în unu-trei enunțuri.

Zâmbi ca un magician, cu brațele încrucișate. „Da, domnule”, își spuse, „când le zic eu, toată lumea sare în picioare, toată lumea o ia la fugă. Ce vară frumoasă are să fie” – și deasupra orașului mai pocni o dată din degete.

6. Identifică, în text, fragmentul în care Douglas nu este de acord cu tatăl său în privința atmosferei care caracterizează ziua plecării înspre pădure. Cum afli ce spune tatăl și ce crede fiul său?

ÎNȚELEG

7. Ținând cont de felul în care își începe Douglas ziua, explică îndemnul tatălui: — *Ești tare departe astăzi, zise tata. Mai cu viață! Hai cu noi.*

8. Crezi că imaginația îl ajută pe un copil să vadă lumea cum dorește el? Motivează-ți răspunsul, în 50-60 de cuvinte, valorificând textul dat.

REMEDIEZ

9. Imaginează-ți că ești prieten cu Douglas, personajul din textul 2. Scrie un text, de 80-100 de cuvinte, în care să prezinți ce ai făcut într-una dintre zilele vacanței de vară.

PERFORMEZ

10. Recitește textele 1 și 2, pentru a prezenta, în 50-60 de cuvinte, un aspect comun, făcând referire la câte o secvență semnificativă. Poți avea în vedere următoarele: relația dintre părinți și copii, momentele petrecute în familie, bucuria trăită de un copil în anumite împrejurări etc.

Textul 3

Un om la lemne mergând
Și carul în drum frângând,
Ca și alte dați l-a dres*
Și la casa sa a mers.
Copilul său alergând
Și carul frânt dres văzând,
Îl întreabă: „Taică! dar
Cine-ți drese carul iar?”
Tatăl său răspuns i-a dat:
„Eu, fătul meu, cine alt?”
„Apoi cine te-a-nvățat?”
Copilul iar a-ntrebat.
„Nevoia, copilul meu,
Ea știe ce nu știu eu”
„D-apoi unde șade ea?”
Copilul să știe vrea.
„În pădure”, i-a răspuns.
Și la treaba lui s-a dus.
Deci copilul mai crescând
Și la pădure mergând,
Peste loc rău cum a dat,
Frânse carul încărcat
Și, să-l dreagă neștiind,
Fluiera, la el privind.
Apoi aminte ș-adus
Tatăl său cum i-a fost spus.
Ș-începu a alerga

În sus, în jos, ș-a striga:
„Nevoie, nevoie, fă!
Vin’, mă-nvăț, ori îl fă!”

După ce a văzut dar
Că strigă într-un zadar,
Să apucă singurel,
Căznește destul la el,
Potrivit, nepotrivit,
Bine, rău, a isprăvit.
Acasă dacă a mers
Ș-îl văzu tatăl său dres,
Îi zise: „Ei, fătul meu!
Nu e cum îți ziceam eu?”
„Nu – îi zise supărat –
Nimenea nu m-a-nvățat.”
Iar tatăl său cam râzând
Îi dete răspuns zicând:
„Ba chiar nevoia a fost,
Carea-nvăță p-orice prost*;
Că ea de n-ar fi venit,
Tu atât n-ai fi căznit.
Ea arată să începi
La orce nu te pricepi,
Apoi bine, rău, muncești
Și tu-n lume să trăiești.”

Anton Pann, *Carul frânt – nevoia învățată pe om*

* *dres*: reparat;

* *prost*: aici, cu sensul *nepriceput*.

OBSERV

1. Ce deosebire observi între textele 1, 2 și 3, la nivel formal?
2. Cine inițiază dialogul dintre tată și fiu, în prima parte a textului 3?

3. Ce vrea să afle copilul de la tatăl său?

4. Care situație se repetă în textul scris de Anton Pann? Prezint-o, în 30-40 de cuvinte.

DESCOPĂR

5. Identifică două particularități ale unui text epic, cu exemple din *Carul frânt – nevoia învăță pe om*, de Anton Pann.

6. Precizează o trăsătură morală a fiului, care se poate desprinde din textul dat, numind și mijlocul de caracterizare din care reiese aceasta.

ÎNȚELEG

7. În text, se prezintă două atitudini ale fiului, în raport cu tatăl său. Care sunt acestea?

.....

.....

.....

.....

8. Ce fel de lecție îi dă tatăl fiului său – explicită sau implicită? Motivează-ți răspunsul, valorificând informațiile din textul 3.

.....

.....

.....

.....

REMEDIEZ

9. Scrie o notă de jurnal, de 80-100 de cuvinte, în care să prezinți ce ai fi făcut tu dacă erai în locul băiatului din textul 3.

PERFORMEZ

10. Prezintă, în 50-60 de cuvinte, o valoare morală care se desprinde din textul dat, asociind-o cu o experiență personală de viață.

MĂ AUTOEVALUEZ

Citește textele date pentru a rezolva cerințele.

Textul 1

Însă până la această zi atât de fericită, după care a venit cea a reîntâlnirii cu prietenii pe care nu îi mai văzuse de câteva luni, Mihai a fost foarte trist.

Nu-și găsea locul nicăieri. A avea impresia că duce după el ceva străin, o greutate de care încerca

să scape. Dar ea îl însoțea peste tot, pentru că era vorba, desigur, despre mâna sa ruptă. Învelișul tare al ghipsului îl separa de mână într-un fel neplăcut. De câte ori se uita la suprafața aceea albă, pe care mesajele și desenele prietenilor de acasă nu reușeau să o înveselească, simțea că peste ochi i se așază o ceață uleioasă. Îl durea capul din cauza asta și degeaba scutura din el – cioburile care îl înțepau acolo înăuntru începeau doar să zornăie asurzitor.

Mihai nu avea stare și pentru că răbdarea îl părăsise cu totul. Și-ar fi dorit să colinde ulițele satului pe bicicletă – dar nu avea cum să țină ghidonul drept cu o singură mână. I-ar fi plăcut la fel de mult să urce în pod, în foișorul pe care și-l făcuse acolo vara trecută și de care Bunu știa să nu se atingă – dar scara din fuscei*, aproape verticală, era o barieră de netrecut. La copacii din livadă, în care știa să se cațăre ca o maimuță, se uita acum de la distanță. Nici nu îndrăznea să se apropie de ei, de teamă că atât de tare l-ar înfuria neputința sa, încât ar începe să lovească în ei cu piciorul.

Bunu se oferise odată să îl salte în spinarea lui Roibu. Calul era mai blând decât Vasile, fârtatul lui negru ca noaptea, și Bunu l-ar fi ținut pe Mihai de pulpa dreaptă, să nu își piardă echilibrul. Dar Mihai se răzgândise cu piciorul în scăriță, când mai trebuia doar să îl treacă pe celălalt peste spatele calului.

— Nu pot, Bunule, nu pot! zisese atunci cu furie crescândă.

Și sărise jos. [...]

Și poate că era mai bine să fi căzut. Durerea aceea l-ar fi ajutat să dea drumul lacrimilor care îi încețoșau ochii atât de des. Poate că așa și i-ar fi limpezit măcar pentru o vreme. [...]

Voia ca durerea din el să ajungă astfel la ochii bunicilor. Să o vadă fără ca el să le-o arate prin cuvinte. Mila lor era sigur că i-ar fi prins bine. S-ar fi simțit măcar înțeles.

Mircea Pricăjan, *Pumn-de-Fier* (fragment)

* *fuscei*: fiecare dintre verzele sau scândurile orizontale care formează treptele unei scări.

Textul 2

Mama-mare Elena și tata-mare Mitică sunt singurele personaje cărora li se potrivește, în memoria mea, rolul bunicilor. Nu m-au certat niciodată și mi-au făcut toate hachițele. (Cam asta trebuie să facă, în genere, bunicii.) Erau iubitori, plini de o infinită îngăduință, gata oricând să mă protejeze și să mă răsfete. Îmi amintesc, de pildă, că, proaspăt venit de la lucru, tata-mare își înfrângea oboseala și mă scotea la plimbare alături de Dudu, un câine inclasabil, alb și docil. Îmi arăta maidanele din jur și mă ajuta să culeg dudge. Mama-mare era o femeie destul de trupeșă [...]. Îmbrățișarea ei avea un formidabil efect liniștitor [...]. De figura ei se leagă câteva delicatose ale penuriei, cum ar fi ceaiul de zahăr ars, Frank-cafeaua cu lapte și iahnia de fasole. Odată, de sărbători, m-am încuiat într-un dulap cu cozonaci, pentru a devora, nestingherit, stafidele de deasupra. Am fost, firește, răsplătit cu pupături tandre, ca și cum aș fi făcut o ispravă demnă de toată lauda. Mai țin minte cum, seara, bunica își desfăcea cocul, lăsând să cadă pe umeri plete neverosimil de lungi, pe care le pieptăna lent, la oglindă. Țin minte, de asemenea, cum îl ocăra pe tata-mare, pentru accesele de tuse nocturnă, care riscau să mă trezească. În sfârșit, țin minte cum mă ducea la plimbare, „la Leu”, statuia din vârful dealului Cotroceni. Dar toate astea s-au petrecut în primii mei cinci ani de viață. Mai apoi, împrejurările ne-au despărțit.

Andrei Pleșu, *Absența bunicilor*, fragment preluat din revista *Dilema Veche*, nr. 645, 30 iunie – 6 iulie 2016

1. Notează două cuvinte din câmpul lexical al *sentimentelor*, unul din textul 1 și unul din textul 2.

1 punct

.....
.....

2. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 1. Mihai nu se apropie de copacii din livadă pentru că: **1 punct**

- a) nu se poate urca pe scară.
- b) nu mai are răbdare.
- c) bunicul îl învață să meargă călare.
- d) l-ar înfuria propria neputință de a se cățăra.

Răspunsul corect:

3. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 2. Bunicul: **1 punct**

- a) are o îmbrățișare care liniștește.
- b) își scoate nepotul la plimbare.
- c) știe să facă ceai de zahăr ars.
- d) încuie dulapul în care se află cozonacii.

Răspunsul corect:

4. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. **1 punct**

Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
Mihai ar vrea ca bunicii să-i observe tristețea.		
Băiatul reușește să meargă pe cal.		

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
Bunicul își ajută nepotul să culeagă dode.		
Copilul este certat pentru că a mâncat stafidele de pe cozonaci.		

5. Precizează ce tip de narator apare în textul 1, ilustrându-ți răspunsul cu un exemplu din text. **1 punct**

.....

.....

.....

6. Transcrie, din textul 1, o comparație și un epitet. **2 puncte**

.....

.....

7. Formulează o idee principală care se poate desprinde din textul 1. **2 puncte**

.....

.....

.....

1 punct se acordă din oficiu.

Total: 10 puncte

FIȘA NR. 10

Citește textul pentru a rezolva cerințele.

Zilele au trecut. Am verificat poșta electronică, m-am uitat în cutia poștală, dar fără speranță. Eu i-am scris foarte des ei, ea nu mi-a răspuns aproape niciodată: acesta a fost mereu obiceiul. Prefera telefonul sau pălăvrăgitul din nopțile lungi când mă duceam la Napoli.

Am deschis sertarele, cutiile din metal în care păstram tot felul de lucruri. Puține. Am aruncat multe chestii, în special pe cele care o priveau, iar ea știe asta. Am descoperit că n-am nimic de-al ei, o imagine, un bilețel, un cadouaș. Am fost eu însămi uimită. Era posibil ca în toți acești ani să nu-mi fi lăsat nimic de-al ei sau, mai rău, eu să nu fi vrut să păstrez ceva de-al ei? Era posibil.

L-am sunat eu pe Rino de data asta, am făcut-o fără niciun chef. Nu răspundea nici pe fix, nici pe mobil. M-a sunat pe seară, după placul lui.

Cu vocea pe care-o avea încerca să-mi trezească un sentiment de milă.

— Am văzut că ai sunat. Ai vești?

— Nu. Dar tu?

— Niciuna.

A vorbit dezlânat. Voia să meargă la televiziune, la emisiunea care se ocupă cu persoanele dispărute, să facă un apel, să-i ceară iertare mamei lui pentru tot, s-o implore să se întoarcă.

Am ascultat răbdătoare, apoi l-am întrebat:

— Te-ai uitat în dulapul ei?

— Ca să ce?

Bineînțeles că nu-i venise în minte lucrul cel mai evident.

— Du-te să te uiți.

S-a dus și și-a dat seama că nu mai era nimic acolo, nici măcar o haină de-a mamei lui, nici de vară, nici de iarnă, doar umerase vechi. L-am trimis să scoțoească prin casă. Dispăruseră pantofii. Dispăruseră puținele cărți. Dispăruseră toate fotografiile. Dispăruseră toate filmele foto.

Elena Ferrante, *Prietena mea genială* (fragment)

A.

1. Precizează funcția sintactică și valoarea morfologică a fiecăruia dintre cuvintele subliniate în text.

2. Desparte fraza următoare în propoziții, precizând felul fiecăreia dintre ele și raporturile sintactice care se stabilesc între acestea: *S-a dus și și-a dat seama că nu mai era nimic acolo [...]*.

3. Indică felul subordonatei din secvența: *Du-te să te uiți.*, apoi alcătuieste un enunț în care aceasta să fie completivă directă.

4. Construiește fraze din două propoziții, în care să apară:

a) o atributivă subordonată substantivului *casă*;

b) o circumstanțială de cauză, subordonată verbului *a scotoci*;

c) o circumstanțială de mod, introdusă prin locuțiune conjuncțională subordonatoare.

B.

1. Ce tip de narațiune apare în text?

2. Cu cine vorbește la telefon personajul narator?

3. Prezintă, în 30-40 de cuvinte, ce intenții are Rino.

4. Formulează o idee principală care se poate desprinde din text.